

Müellif: Ömer Nasûhî Bilmen

Dergi: Medrese İtikatları

Tarih: 12 Ramazan 1331

Her cemiyetin avâm tabakasını uyandırmak o cemiyetin münevver tabakasını teşkil eden hatipleri, şâirleri, muharrirleri uhdesine terettüp eden bir vazîfe-i mübecelledir.

Bugün en muhteşem, en müterakkî gördüğümüz milletler, hükûmetler bütün üdebâ ve şuarânın; hutabâ ve ulemâsının feyz-i irşâdıyla yükselmiş, o parlak mevkileri işgâle nâil olmuşlardır.

Vaktiyle Avrupa üdebâ ve şuarâsından birçoğu mensup oldukları milletleri uyandırmak için eski Yunan ihtişamından, i'tilâ-yı şân ve satvetten bahseyle; Yunanîlerin ne gibi esbâb ve avâmil sâyesinde vâyedâr-ı terakkî olduklarına dair manzûmeler, kasîdeler tanzim ederlerdi.

Bugün cem'ıyyât-ı medeniyye arasında en ziyâde îkâza muhtaç bir millet var ise o da millet-i İslâmiyyedir. Biz bugün etrafımızdaki milletlerin ilmen, iktisâden, siyâseten ne derecelerde terakkiyâta mazhar olduklarını görürsek kendimizin terakkiyât-ı hâzıra-ı medeniyyeden ne kadar bî-nasîp olduğumuzu pek kolay anlarız.

Artık uyanacak vakit gelmiş geçiyor, heyhât ki biz hâlâ uyanamıyoruz. Hâlâ ulemâ ve üdebâmızın, şuarâ ve hutabâmızın müessir, âteşin sözlerinden mütenebbih olmuyoruz.

Evet biz bugün son derece îkâza ve irşâda muhtaç bir milletiz. Bizi îkâz ve irşâd etmek öyle bir vazîfe-i mukaddesdir ki muktedir oldukları halde bunu îfâ etmeyenler mesûliyet-i vicdâniyyeden asla kurtulamayacaklardır. İşte bizim genç şâirlerimizden Emîn Hâki Bey, kardeşimiz bu vazîfeyi pek güzel takdîr etmiş olduğundandır ki küçük, beş altı parçadan ibâret, lakin hissiyât-ı vatanperverânenin bir ma'kes-i müessiri olduğu için pek kıymettâr olan "Îkâz" serlevhali manzûm risâlesiyle vatandaşlarına hitâp ediyor, onları uyandırmaya çalışıyor.

Hâki Bey altı sene evvelki neşve-i hürriyetiyle hâsıl olan parlak bir ümîdin, rûh-perver bir inşirâhın yerine biraz zamân sonra hazîn bir yeisin, dil-hırâş bir girye-i meyûsânenin kâim

olduğunu pek acı bir lisân ile tasvîr ediyor, bütün bu tebeddülâtın esbâb-ı hakîkiyyesini müessir bir sûrette teşrîh ederek diyor ki:

Boğuştuk en hasîs âmâl için hürriyet âletti

Boğuşmaktan garaz zâhirde nef'-i dîn u devletti

Ecâ nib yutmadı zîrâ bu müthiş bir rezâletti

Gelen her kazâ bir sille-i tedîb-i kudretti

Kim anladı, vatan, güyâ firâş-ı hâb-ı gafletti

Hâkî, safahât-ı eşyâya baktıkça her şey hûnin bir manzara-ı fecîa sûretinde gözlerine çarpıyor. Şarkın bütün şaşaa-ı şevket ve gâlibiyetle mütecellî, mütenevvir olan ufuklarının karanlıklar içinde kaldığını, semânın -muvakkat bir perde-i zalâm ile neşr-i eşî“a-i letâfet edemez bir hâle geldiğini görüyor; görüyor da rûhu heyecana geliyor, bî-ihliyâr:

Cevv-i fezâda âlem-i eşyâda hûn-i al...

Manzûr olur nigâhıma ya Rab nedir bu hâl?

Şarkın semâ-yı şevketi âlûde-i zilâl

Saç nûr-pâk ismetini ey güzel hilâl

Göstermesin husûfunu Allâh-ı Zü'l-celâl...

diyerek hilâlin dâimiyyu'l-leme'ân olmasını temennîden kendini alamıyor. Şâirimizin bu temenni-i ulvîsine iştirâk etmeyecek bir İslâm bulunamaz sanıyorum.

Îkâz'ın üçüncü parçası da birtakım hakâyık-ı müessireyi muhtevîdir.

Şâir bu manzûmesinde bünyân-ı İslâmiyeti tezelzüle uğratan tefrikalardan bahsediyor: İdâme-i mevcûdiyetimiz için vücûdu lâzimededen olan ciddî, menâfi-i şahsiyyeden ârî bir

ittihâdın, bizlerde adem-i husûlünden dolayı teessüf ediyor; tatmîn-i huzûzâne çalışıldığı halde milletin i'tilâ-yı şânı, bekâ-yı şevketi yolunda lâkaydâne harekette bulunulduğunu anlatıyor.

Bize bir "ders-i felâket" mütenebbih olalım

Hazret-i Hakk'a teveccüh ederek yalvaralım

İttihâd eyleyelim, tefrikayı terk edelim

Eğer insan isek, insanlığı bir derk edelim

diye artık hisse-yâb intibâh olmamızı ihtâra lüzûm görüyor.

Genç şâirimiz kevkebe-i âmâlinin ufuk-ı istikbâlde eşi'a-nisâr olacağına emîn-var bulunuyor; ensâl-i hâzıradan kat'-ı ümît etmiş olmalıdır ki "istikbâl babalarına" tevcîh-i hitâp ediyor: Bizleri değil eslâfımızın, o muhterem dedelerimizin eserini takip ederek ellerinde bulunan arâziyi çalışmak sâyesinde bir şükûfezâr behiştî hâline ifrâğ etmelerini tavsiye ediyor: Osmanlıların edvâr-ı satvetini yâda getirerek ensâl-i âtiyyenin hissiyâtını tehyîce çalışıyor?

Bir zamânlar Viyana'nın kapısını açarken

Önümüzden düşmanların taburları kaçarken

Güneş gibi cihânlara nûrumuzu saçarken

O feyzden nişâne yok bugün bakan bizlerde

Çalışınız, oğullarım çünkü ümît sizlerde

diyerek milletin mâzi-i şâsaadârıyla hâl-i zalâm-âlûdunu irâe edip duruyor.

Şâir odur ki hâiz olduğu bir meziyet-i fitriyye, bir hassâsiyyet-i tabîyye sâyesinde dilediği vakit kârilerini hande-bâr neşât eder. Ve istediği zaman kârilerinin gözlerinden eşkâbe-i teesürâtın serpilmesine sebebiyet verir. İşte bizim genç, muktedirhâkimiz bu hâssa-i

lâzımevi hâizdir. Hâkî'nin "Vatanın Dileği" ünvanlı manzûmesini okuyunuz da bakınız ki bu manzûme hissiyyât-ı rakîka ve müheyyicenin ne güzel bir timsâlidir:

Yanık bağrım üzerine düşman ayak basmasın

Kurtar beni baş ucuma bayrağını asmasın

diyerek bî-çâre vatanın yaralarını teşrîh ediyor, nevhât-ı meyûsânesini acı acı tasvîre çalışıyor.

Acaba! Bu nevhât-ı rûh-fersâyı; bu feryâd-ı istimdâdkârânevi işitip de vatanın imdâdına koşmayan, vatanın tahlîsine çalışmayan bir zâde-i vatan tasavvur olunabilir mi?

Yoksa hâlâ mı bu hazîn hazîn nevhalar birer ninni terânesi gibi telakkî olunacak? Hâlâ mı hâb-nûşin gafletten gözlerimiz açılmayacaktır?

Hayır hayır bu sûznâk nevhalar beyhûde zâyî olmayacaktır.

Kâinâтта hiçbir şey nâ-bûd olmuyor: Yalnız bir elinizin kımıldanmasından mütehassıl temevvücât-ı hevâiyye lâ yenkatî' devâm edip gidiyorken bu müessir nevhaların mahvolmasına; hiçbir rûh üzerinde icrâ-yı tesir etmesine nasıl kâil olabilirsiniz?

Öyle ise bu manzûmeleri öyle küçük görmeyelim; nazmını tebrîk ederek daha birçok güzel eserlere muvaffakiyetini temennî eyleyelim:

Uzaktan seyredip de ehl-i sa'yi etme istisgâr

Küçüktür sanma zîrâ necm-i keysûdâr âlîdir

Hazırlayan: Seyfullah Gümrük

Editör: Furkan Yalçınkaya

Link: https://isamveri.org/pdfosm/D01078/1329_13/1329_13_NASUHIO.pdf